

Tordai Éva műfordító. Legfontosabb munkái: Seneca: *Föníciai nők* (2006); Aischylos: *Heten Thébai ellen* (2015); Apollónios Rhodios: *Argonautika* (2018); Plautus-komédiák (2023).

Legutóbbi fordítása az *Ókorban*: Terentius: *A testvérek* (2023/3–4).

F. Tóth Gergely író, dramaturg, egyetemi hallgató.

Karsai György klasszika-filológus, egyetemi tanár. Kutatási területe: homérosi eposzok, görög és római színháztörténet.

Legutóbbi írása az *Ókorban*: *Az Epidicus és a Truculentus új fordítása elé* (2022/1).

Töredék kiegészítve

Plautus: *A doboz* (töredék) – F. Tóth Gergely: *A doboz* (remake)

Tordai Éva fordításában,
F. Tóth Gergely kiegészítésével,
Karsai György bevezetésével

BEVEZETÉS

A 2023/2024-es tanév második félévében az ELTE BTK *Kreatív írás* képzése keretében tartott szemináriumon az egyik feladat a Tordai Éva fordította plautusi *Cistellaria*-töredék hiányzó részeinek pótlása, a szöveg jelenetekkel való kiegészítése volt. Az elkészült megoldások közül a hallgatók és magam is a leg-sikerültebbnek az itt közlésre kerülő, F. Tóth Gergely féle változatot ítéltük.

A doboz (*Cistellaria*) Plautus korai komédiája, Kr. e. 207-ben vagy 206-ban mutathatták be. A legtöbb esetben bizonytalan datálású Plautus-komédiákkal ellentétben itt biztosak lehetünk a fent jelzett dátumban. Egy másik Plautus-komédia, *A hőzöngő katona* (*Miles gloriosus*) néhány szöveghelye ugyanis egyértelmű utalásokat tartalmaz drámánkra, mi több, megközelítőleg szó szerinti idézet is van ezen utalások között,¹ s mivel a *Miles gloriosus* pontosan datált (Kr. e. 206/205), *A doboz* Kr. e. 207/206. évi bemutatása biztosnak tűnik. Plautus görög előképe Menandros elveszett *Synaristosai* („*Barátnők együtt ebédelése*”) című komédiája volt, amelyben nyilvánvalóan központi szerepű lehetett *A dobozban* igen hatásos, a legfontosabb konfliktusforrásokat – a szerelmesek kényszerű elválását, Selenium születésének eddig eltitkolt körülményeit, bizonytalan élethelyzetét – felrajzoló nyitójelenet. Menandros számára oly fontos volt a cselekményt előkészítő női terepere, ez a sajnos számunkra megismerhetetlen „asztali beszélgetés”, hogy komédiája címében szerepelteti! Nála is itt exponálhatták a szereplők a dráma központi témáját, a szerelmesek mindenféle gonosz, irigy ember ármánykodása miatt meghíúsulni látszó házasságát. Plautus megtartotta a jelenetet, drámáját a sok-sok segítségért barátnőjét és annak anyját villásreggelin vagy ebéden vendégül látó Selenium és barátnői (Gymnasium, a fiatal kurtizán és annak itt néven nem nevezett anyja) beszélgetésével indítja.

F. Tóth Gergely szöveg-kiegészítése pontosan követi a rendkívül szövevényes történet cselekményvázát, a mintegy 680 soros plautusi töredékből többé-kevésbé megnyugtatóan rekonstruálható történetet. Egy *felismerésdráma* szereplő- és cselekménytoposzait felhasználva építette tovább a cselekményt: van benne megesett lány (Phanostrata), akit egy ismeretlen ifjú (Demipho) részegen megerőszakolt, van kitett gyermek (ő az erőszakból született lány, a mára ifjú leánnyá serdült Selenium, történetünk *szerelmes lány* toposz-szereplője), van egy egyszerű, de nagyon jószívű aszszony (Melaenis, a kerítőnő, aki egykoron kurtizán volt), aki sajátjaként nevelte fel a lányt. Ott van még természetesen a lányba bódult szerelmes ifjú (Alcesimarchus), valamint a szerelmeseket segítő barátnők, illetve szolgák (Gymnasium, ennek anyja, Syra és szolgálói, a Selenium igazi és nevelőanyjánál szolgáló Lampadio és Halisca). A felismerési komédiából nem hiányozhat a szerelmesek egymásra találását (itt: házasságát) ideig-óráig akadályozó Öregember (a szerelmes ifjú apja). Mint már e felsorolásból is látszik, fordulatokban gazdag, sok történeteszálát mozgató, igen szerteágazó cselekményű, ötfelvonásos komédia *A doboz*.²

F. Tóth Gergely átiratának legnagyobb értéke, hogy kulcsot talált *A doboz*-töredék színpadi hatásmechanizmusához. Milyen a hatásos Plautus-komédiai szituáció? – teszi fel a kérdést, és a választ jelenettké fogalmazza: végy egy-két-három nagyon egyszerűen, akár csak egy-egy jelzővel leírható szereplőt, helyezd őket tipikus Plautus-komédiai térbe, és ütköztess őket egymással egy, az adott pillanatban számukra életbevágóan fontos, mondhatni, húsbavágó kérdésben. Szerelmében (tévesen) csalódott lány és hűségesküjét egyre elkeseredettebben ismételtető, meglehetősen pipogya fiú: kettejük jelenete – ez a Shakespeare-nél és Molière-nél toposzjelenetű éró szituáció – nem szerepel a *Cistellaria*-kéziratokban, de pontosan harmonizál Plautus más drámáiból ismert történetépítési technikájával.³

Ott van például a csecsemő egykori kitételének és megtalálásának és felnevelésének történet-felidézése (II. 557 skk.). Itt a Plautus-szöveg nagyon sérült, egy hosszabb passzus hiányzik a szolga, Lampadio és Phanostrata, a kényszerből csecsemőjét annak idején kitevő, azóta is gyötrődő anya párbeszédéből. F. Tóth Gergely mintegy harmincsoros kiegészítése tökéletesen tartja a plautusi párbeszédstílust (miközben a metrumot szabadon kezeli, a kötött, időmértékes formát teljesen elhagyja, ezzel is jelezve az értő fül számára, hogy ez *nem* az eredeti szöveg része). A szószátyár Szolga, aki tisztában van információi fontosságának, s ezt kihasználva hol húzza az időt, hol előre siet meséjében, hol a tárgyhoz nem tartozó kitérőkkel teszi próbára Phanostrata türelmét, s addig feszíti a húrt, hogy a türelmét vesztő anya büntetésből majdnem erőszakhoz folyamodik. Nyugodtan elmondható, hogy Tordai Éva kitűnő fordítását nem töri meg sem itt, sem a többi kiegészített szöveghelyen. A kiegészített szövegváltozat, vagyis a „teljes dráma” azért is működik olyan jól, mert folyamatosan érzékeljük ezt a „beleillik-de-mégsem-az-eredeti” kettősséget.

A lezárás, a boldog vég fennmaradt a kézirati hagyományban (V. 1, 773–786). Természetesen csak nagyon óvatosan lehet ítéletet mondani erről a plautusi zárójelenetről: a meglehetősen kurta-furcsa *happy end* az egykori erőszaktevő apa megérkezése és belépése a házba, ahol boldog ünneplés zajlik, s csatlakozik az immáron boldogan egymásra talált szerelmesekhez, a lány anyjához, vagyis feleségéhez, valamint az ünneplő társasághoz. F. Tóth Gergely dráma-kiegészítése itt a legradikálisabb: a boldog befejezést nem megkérdőjelezve továbbírja a jelenetet, s a római komédiában megszokott közönségtől való búcsúzás *után* egy rendkívül hatásos, megdöbbentő, ám dramaturgiaiailag a cselekményhez *itt és most* logikusan

illeszkedő, nem utolsósorban pedig nyelvileg-képileg tisztán megfogalmazott *bosszúdrámával* zárja az előadást. Az egykor megerőszkolt Phanostrata a Segítség aktív közreműködésével (*Auxilium*, F. Tóth Gergely egyik legfontosabb, Plautus-hoz képest új szereplője, a kívülállóból cselekményt alakítóvá vált istenség, akit azonban ellenállhatatlanul *komikus* módon alig hagynak szóhoz jutni a halandó szereplők, s ő ezen mérgeződik is rendszeren) a színpal mőgött, a házban végez egykori megerőszkolójával, sőt arra is készen áll, hogy annak hűséges szolgáját, Lampadiót is megölje. Lefagy arcunkról a komédia keltette mosoly.

Talán meglepetésnek hat, de F. Tóth Gergely már-már horrorba hajló, tragikus cselekménylezárása nemhogy nem öszszegegyeztetetlen Plautus komédia-dramaturgiájával, hanem véleményem szerint nagyon pontos mai továbbvitele, kifejtése! Gondoljunk csak *A hőzöngő katona* zárójelenetére, ahol azon kell(ene) jót nevetnünk, az jelentené a megnyugtató happy endet, hogy az immár porig alázott, sokszorosan becsapott, minden értékétől megfosztott, testileg-lelkileg összetört Katonát, Pyrgopolynicest nemcsak megverik, de majdnem kiherélik, s hogy ezt nem teszik, óriási kegy megkínzói részéről. Vagy ott van *A bögre* (*Aulularia*) fősvény öregembere, Euclio, aki a végén ugyan visszakapja aranyát, de az ehhez vezető úton megalázzák, kijátsszák, le kell mondania lányáról, s őt is megfosztják mindenétől. Oly boldog befejezés ez? Az *Amphitruo* Iuppitere pedig igazán sok mindennek mondható, de igazságos, rendet és boldogságot biztosító istennek aligha neveznénk. Min nevettek, amikor az istenek királya kénye-kedve szerint használ egy halandó asszonyt, tönkretesz egy boldog házasságot, teljhatalmát fitogtatja? – kérdezi Plautus. Igen, Plautus komédia-lezárásai elgondolkodtatnak, arra kényszerítenek – már ha van bennünk erre hajlam –, hogy végiggondoljuk mindazt, aminek tanúi voltunk a színházban. F. Tóth Gergely pontosan ezt teszi, Plautus szellemében, Plautusnak szót fogadva ítéletet mond *A doboz* szereplői fölött, s ez az ítélet bizony a nő(k)nek ad igazat: az ellene-ellenük a múltban elkövetett bűnök nem maradhatnak bűnhődés nélkül. Nincs következmények nélküli erőszak, nincs a nyers férfierővel, az abszolút hatalommal való visszaélésre komédiai feloldás, nincs könnyed, „fátylat rá!” stílusú, összekacsintós megbocsátás. Természetesen nem kell minden részletében érvényes rekonstrukcióként elfogadni F. Tóth Gergely *A Dobo*s-kiegészítését, átiratát, de hát nem is ez volt a dráma megíratásával-megírásával a cél! Plautust a 21. században továbbgondoló, koherens cselekményű, pontosan végiggondolt dráma az új *Dobo*s.

Plautus: *A doboz* (töredék) – F. Tóth Gergely: *A doboz* (remake)

Az eredeti töredék és az újonnan hozzátoldott szövegrészek tipográfiaiilag nincsenek megkülönböztetve. Ennek oka a kísérlet az egységteremtésre, a két szövegtöredék – hiszen Plautus töredéke nélkül a remake sem lenne más, csak töredék – egybeolvasására, illetve az így létrehozott mű mint műegész szemlélésére.

Cselekmény

Egy üzleti útján régen nemi erőszakot követett el egy lémnoszi srác. Az áldozat szült egy kislányt, de megvált tőle: elkerült egy kurvához, aki felnevelte rendesen. A lémnoszi meg megnősült, és meg is özvegyült, Elköltözött és újránősült: azt a nőt sikerült elvennie pont, akit megerőszakolt. Ezt megbeszéltek. A házaspár a gyermeket szeretné felkutatni. A lány szerelmese meg társadalmilag jóval felette áll, az apja ezért másikat menyasszonyt szánt neki. A csecsemőkori játékdobozáról a lányt felismerik. A polgári származás segít, hogy a két szerelmes összekösse életét.

Szereplők

SELENIUM [szelénium, 'hold'] fiatal lány, Alcesimarchus szerelme
GYMNASIUM [gümnaszium, 'edzett'] kurva, Syra lánya, Selenium barátnője
SYRA [szüra, 'szír származású'] kerítőnő, Gymnasium anyja
AUXILIUM – SEGÍTSÉG [aukszilium] isten
ALCESIMARCHUS [alkészimarkhusz, 'erős harcos'] fiatal fiú, az Öregember fia
THYNISCUS [thüniszkusz, 'lótífuti'] Alcesimarchus rabszolgája
ÖREGEMBER Alcesimarchus apja
LAMPADIO [lampadio, 'briliáns'] Phanostrata rabszolgája
MELAENIS [melajnisz, 'fekete'] Syra barátnője, Selenium nevelőanyja
PHANOSTRATA [fanosztrata, 'híres harcosnő'] idős nő, Demipho második felesége
HALISCA [haliszka, 'foglyul esett nő'] Melaenis szolgálólánya
DEMIPHO [démifó, 'a nép szónoka'] öregember, Phanostrata férje

Játszódik Sikyónban.

I. 1.

*Sikyóni utca: középen Demipho háza,
kétoldalt Melaenisé és Alcesimarchusé.*

SELENIUM (*Alcesimarchus házából lép ki Gymnasiummal és Syrával*)

Régen is szerettelek, anyáddal
együtt a barátnőm voltál, de ma, Gymnasium,
rájöttem, hogy úgy se kaphatnék
több figyelmet tőletek, ha testvérek
lennénk – képtelenség lenne,
azt hiszem, mert annyira
elhanyagoltatok mindig
minden mást, csak hogy nekem segítsetek.
Én ezért szeretlek benneteket, és
iszonyúan hálás vagyok érte.

GYMNASIUM Hát, így könnyű segítenünk
és hasznodra lennünk, ha ilyen
ízletes és bőséges villásreggelit
adsz, amit nem felejtünk el csak úgy.

SELENIUM Örömmel tettem s teszem máskor is,
ha erre vágytok.

SYRA Mint ahogyan az mondja, akit jó szél hozott
el nyugodt vizen:

„Jó, hogy itt vagyok” ... tenálad, komolyan mondom,
annyira kedvesen
fogadtál,
minden nagyszerű volt, csak hát... a felszolgálás nem
annyira.

SELENIUM Már miért nem?

SYRA Ritkán hozták a bort, s vizez-
ve volt...

GYMNASIUM Szerinted ezt most kell?

SYRA Szerintem jogos,
most, hogy magunk közt vagyunk.

SELENIUM De hiszen joggal szeretlek
én is benneteket, ti is tiszteltek engem.

SYRA Úgy helyes, Selenium,

ha mind összetartunk
és barátokként viselkedünk.

Nézd csak meg a jószületesű, nemes asszonyokat,
hogyan ápolják a barátságot.

Bár, ha mi tennék azt, ha őket utánoznánk, alig élnénk!
Irigyelnének a hölgyek és nem akarnák, hogy nekünk is
jó legyen.

Azt szeretnék, hogy ne legyen semmink,
hogy rájuk szoruljunk mindig,
s önekik könyörögjünk.

Ha felkeresed őket, azt hiszed angyalok, annyira
benyálnak szemtől szembe, de ha lenne rá módjuk,
simán megfojtának egy kanál vízben.

Pusmogják, hogy együtt vagyunk a férjeikkel,
hogy egy ágyban alszunk velük, s emiatt kifűrnak.

Meg hogy libertinák vagyunk, anyád meg én,
mert kurvának álltunk, s téged ő (*Gymnasiumra mutat*),
emezt meg én neveltem,
teljesen apátlanul. Ezt a lányt a prostitúcióra

nem jókedvemben képeztem, hanem azért, hogy megél-
jünk.

SELENIUM Elég lett volna megszerezni egy pasit.

SYRA Szerezni,
hidd el, szerez mindennap új pasit, szerzett ma is már,
s fog holnap is, nem engedem ám ágyba bújni egymagá-
ban.

Ha egyszer nem szerezne, éhen pusztulnánk.

GYMNASIUM Kell is, hogy úgy viselkedjek, ahogy, szeret-
néd, anyám.

SYRA Ha úgy viselkedsz, ahogy állítod, az bőven jó ne-
kem:

ha olyan leszel, amilyennek akarlak, (*magára mutat*)
nem leszel ennyi éves,

hanem megmaradsz olyannak, amilyen vagy, fiatalnak,
sokak kárára, de nekem hasznomra, és pénzbe sem kerül-
nél.

GYMNASIUM Adná az ég!

SYRA Ha te nem törödsz magaddal, az
ég sem adja.

GYMNASIUM Jó, esküszöm, hogy kimaxolom a koromat,
csak hagyjuk ezt már.

(*Seleniumhoz*) Selenium, szívem, ennél szomorúbbnak
én még sosem láttalak. Miért nincs benned, mondd, egy
szikra jókedv sem?

Nem is vagy olyan ápol, mint amilyen szoktál lenni –
(*Syrához*) ezt figyeld,

milyen nagyot sóhajtott! –, (*Seleniumhoz*) és sápadt is
vagy. Meséld el,

mi van veled, miben segíthetünk, el ne titkold.

Ne akard, hogy én is elsírjam magam a könnyeidtől!

SELENIUM Teljesen kivagyok, Gymnasium, gyötrődöm,
szenvedek,
könyvezek, fáj a szívem és fáj mindenem... Beteg va-
gyok.

Mit mondhatnék? A saját hülyeségem miatt vagyok most
búskomor.

GYMNASIUM Vissza kell temetned a hülyeséget oda, ahon-
nan jött.

SELENIUM Hogyan?

GYMNASIUM Lelked legmélyebb rejtekébe rejtse el.
Csak te magad tudj a hülyeségedről, nem kell hozzá más
tanú.

SELENIUM Jó, de ettől még fáj a szívem.

GYMNASIUM A mid? Honnan
van neked olyan, mesélj!

Mert nekem s a többi nőnek nincs a férfiak szerint.

SELENIUM Ha van minek fájnía, fáj, ha meg nincs, hát ak-
kor is.

GYMNASIUM (*Syrához*) Ez szerelem!

SELENIUM Ilyen keserű volna a
szerelem eleinte?

GYMNASIUM Amor mézben és epében is bővelkedik,
ha belekóstolsz, édes, aztán az édest keserű íz nyomja el.

SELENIUM Pont ilyen, Gymnasium, a kórság, amelyben
szenvedek.

GYMNASIUM Amor egy szemét alak.

SELENIUM Velem tehát szemétkedik.

GYMNASIUM Nyugi, majd ki fogsz lábálni belőle.

SELENIUM Majd elhiszem,
 hogyha eljön az orvos, akinek van rá egy jó gyógyszere.
 GYMNASIUM El fog.

SELENIUM És ha mégsem? Már a gondolat is fáj
 így, fülíg szerelmesen...

Meg én saját hibámból, saját hülyeségemből szenvedek,
 mert csak egy férfit vágyom, hogy velem éljem le életem.
 SYRA Egy férfit szeretni és vele élni, miután lefeküdtél
 velem,

ez a hölgyeknél inkább elfogadható, Selenium.

Ám a kurva egy jóléti államhoz hasonlatos:
 rendes működéséhez jó nagy kupacnyi férfi kell.

SELENIUM Akkor figyeljtek. *(Kézenfogja a két nőt)* Meg-
 mondom, hogy miért hívtalak ma titeket ide:

anyám, mivelhogy a kurvasághoz nem fülött a fogam,
 engedett, meghallgatta könyörgésemet és beleegyezett,
 hogy együtt éljem le életem azzal, akit komolyan sze-
 retetek.

SYRA Hát hülye egy húzás volt tőle. De te más férfival
 sose
 voltál még?

SELENIUM Nem, Alcesimarchusszal csak, senki mással,
 tisztaságomat nem fenyegette soha más.

SYRA Ugyan hogyan
 férközött ez a fiú ilyen közel hozzád?

SELENIUM Dionysia
 ünnepén anyám elvitt megnézni a karnevált. Mikor
 már haza kellett mennem, a kapunkig titokban elkísért,
 majd anyámmal is, meg közben velem is összebarát-
 kozott:

bókolt és még ajándékot is hozott.

SYRA *(félre)* Ilyen pasi kellene
 énnekem is, úgy kifacsarnám!

SELENIUM Minek folytassam? Ővele
 voltam együtt azóta, s ő velem.

SYRA Selenium drága,
 a szerelmet csak színleljük. Mert hogyha igazából sze-
 retsz valakit,
 azzal jobban törődsz, mint érdekedben áll.

SELENIUM Ő viszont a nagyesküt is letette az édesanyám
 előtt,
 hogy feleségül vesz. De... most mégis másik nőt kell el-
 vennie

– *(Demipho házára mutat)* Lémnosról egy ismerőst, aki
 itt, a szomszédban lakik –,

apja kényszeríti. Most anyám pedig rám lett dühös,
 hogy nem mentem vissza őhöz, mikor ezt megtudtam.

SYRA Hát ja, a szerelemben nem kavart semmi, soha.

SELENIUM Most szépen kérlek, engedd meg neki *(Gymna-
 siumra mutat)*, hogy három napig
 itt legyen és vigyázzon a házra. Engem elhívott anyám.

SYRA Bár a három nap kiesés nem kellemes, sőt egyene-
 sen kárt okoz,
 de jól van.

SELENIUM Ez nagyon kedves tőled. Te pedig,
 Gymnasium,
 hogyha netán Alcesimarchus jönne, míg távol vagyok,
 kérlek, csak nyugodtan. Ne mondj semmi olyat, amivel
 megbánthatod.

Ne támadj rá durván: bármit is csinált, én kedvelem.

Tessék, itt a kulcs, ha szükséged van bármire, csak
 vedd el.

ÉN most már megyek.

GYMNASIUM Nem elbőgtem magam megint?

SELENIUM Gymnasium, légy jó!

GYMNASIUM Csak vigyázz magadra! *(Selenium elin-
 dul)* Figyelj, hát így, na, mégsem kéne, nem? Mármint,
 ilyen... ápolatlanul
 menni.

SELENIUM A szerencse elhagyott, így én is elhagyom ma-
 gam.

Gymnasium Legalább a köpenyedtet emeld fel.

SELENIUM Lógjon, lóg
 az orrom is.

Gymnasium Hogyha így akarod, hát akkor szíus.

SELENIUM Kösz, szíus. *(El)*

GYMNASIUM Esküszöm, hogy fülíg szerelmes. Kívánsz
 még valamit, anyám, mielőtt bemennék?

SYRA Tapaszd be jól a füledet,
 nehogy te is az legyél. Mehetsz.

GYMNASIUM Van még más is?

SYRA Légy jó!

GYMNASIUM Te is! *(Belép Alcesimarchus házába)*

I. 2.

SYRA Akár a többség, ezzel én is úgy vagyok,
 ez szakmai ártalom: ha van bennünk nyomás,
 mibőlölünk dől a szó, szószátyárak leszünk.
 Mivelhogy mostan jól belaktam, azt hiszem,
 s Liber nedűjéből is hörpöltem egy nagyot,
 szabadszájúbban, könnyebben szólalok meg,
 s kimondom azt, amit nem szokás kimondani.
 Én ezt a lányt, aki sírva ment el az imént, még mikor
 kisbaba volt, és kitették, hazavittem magammal.
 Na, mármost van itt egy ifjú, ő az elithez tartozik
 ő a sikyóni krémek krémje, s az apja él!
 Fülíg szerelmes ebbe a kis lánykába itt,
 aki sírva ment el innen – és ő is viszont.
 Odaadtam őt a barátnőmnek, aki kurva, és aki
 megállás nélkül rágta a fülem, nyaggatott,
 hogy szerezzek már neki egy kisfiút vagy lányt,
 egy újszülöttet, akit sajátjaként nevelhet.
 Így amikor alkalom kínálkozott, legott
 hozzásegítettem ahhoz, amit kért tőlem.
 Mihelyt a babát átvette, ő kapásból
 „megszülte” cakumpakk pontosan azt a babát, akit tőlem
 kapott,
 szülésznő se segített, a vajúdás is elmaradt,
 nem úgy, mint más nőknél, akik maguknak keresik a bajt.
 Aszongya, merthogy külföldi szeretője van,
 miatta venné ő magához a kisbabát.
 Köztünk maradt, csak én tudom ezt, az átadó,
 és ő, az átvevő. Meg aztán persze ti.
 No, fene, csak elfecsegtem. Ha kell majd, ezt az informá-
 ciót
 tartsátok észben! Én most elmegyek haza.
 Elfáradtam, meg hát lehet, dolgozni is kell még! *(El)*

I. 3.

SEGÍTSÉG Alkoholista ez a nénike, és túl sokat fecseg,
az istennek pedig nem is marad elég szöveg!
Elmondta gyorsan előre, hogy a kisbaba
örökbe lett fogadva, hogy vinné el a rézfaszú bagoly!
Ha nem teszi, akkor én mondtam volna el – jobban per-
sze, hiszen isten vagyok.
Az én nevem Auxilium – Segítség, ha valaki nem jött
volna rá egyből. Na, de most figyeljetelek,
hadd fejtsem ki a cselekményt itt világosan.
Régóta ülnek itt Dionysos-ünnepet:
Lémnosról egy kereskedő érkezett ide,
egy fiatal fiú, s egy itteni lányt megtámadott
erőszakkal a nyílt utcán éjjel részegen. Nem most, még
korábban!
Mikor ráeszmélt, hogy milyen rosszat csinált,
rögtön a nyakába szedte lábát és nyargalt vissza
Lémnosra, ahol lakott. A megtámadt leány
kilenc hónapra rá szült egy lánybabát.
Fogalma sem volt, hogy ki volt a támadó,
de kérte az istenek segítségét, hogy ha látja még valaha
is ezt az embert, adjanak a kezébe egy modern, nem, na,
gyorsan akartam mondani, kopik az emlékezetem, hm,
hm, hm, igen, korszerű, korszerű volt! – szóval adjanak
a kezébe egy korszerű fegyvert, hogy azzal gyilkolhassa,
kaszabolhassa, apríthassa fel támadóját. A gyerekekre nem
mert kezét emelni, de hosszan ránézni sem, mert folyton
ugyanazt a szempárt látta benne. A szempárt a sötétből, a
dalolászó, dülöngélő részeg férfit, ahogy leszólítja az ut-
cán, megszorítja a kezét, odanyomja a nyirkos falhoz, ő
meg elnémul, kiáltana, de nem jön ki hang a torkán, csak
lüktet benne a másik, mint üres perselyben a fémpénz.
A gyereket ezért az apja szolgáljára bízta, hogy az
tegye ki és így ölje meg. Oidipusnál sem sikerült, de hát
soha senkinek nem kell a Segítség...
Ő meg kitette, és láss csodát, ez a nénike rátalált.
Kileste a szolga (aki kitette a kisbabát),
hogy hová, melyik épületbe viszi a nénike.
Ahogy saját piaszagú, fogatlan szájából hallottátok,
a lányt Melaenisnek, a kurvának adta át,
sajátjaként nevelte ő a gyermeket,
jól és erkölcsösen. Közben ez a lémnosi
nőül vett egy nem vér szerinti nőrokont.
A feleség kereste a férje kedvét: meghalt, elpusztult, ki-
döglött.
Az asszonyt eltemette, majd átköltözött
utána ide, itt meg feleségül vette azt
a nőt, akit fiatal lányként megerőszkolt, de ezt csak én
tudom és maguk, de ez maradjon is így!
A nő egyre többet gondolt a gyerekekre, eleinte csak arra,
hogy mit örökölhettek tőle, aztán arra, hogy hány éves
is lehet, bár titokban minden évben egyszer kimondta a
nevét a születésének napján. A gondolatból vágy szüle-
tett az évek múltával. Erre egyébként érdemes figyelni,
én ezért sem szoktam agyálni, mert elsőre ártatlan gon-
dolatnak tűnik, aztán szépen lassan vággyá duzzad, on-
nan meg karnyújtásnyira a cselekvés. No de, így kezdte
el rágni újdonsült férje fülét, és szolgáljáját, Lampadióét.

A férjnek nem mesélte el az esetet, mert félt, hogy tisztá-
talannak fogja tartani, csak közölte, hogy még korábban
született egy lánygyermek, akit Lampadiónak, a szolgál-
nak rögtön átadott, hogy
kitegye. Erre a férj, de lehet, hogy a nő volt, a szolgál-
nak parancsot adott, hogy
kutassa fel azt a nőt,
aki magához vette azt a babát, aki született abból, hogy ő
megerőszkolta azt a nőt, akivel most elvan, de erről ugye
nem tud, és ez a nő tette ki még anno azt a gyereket, akit
meg kell keresnie annak a szolgál-
nak, aki kitette, szóval,
elég bonyodalmas az ügy, de a lényeg, hogy a szolgál-
gye azon van egyfolytában, hogy megjelje azt
a kurvát, akit – amikor kitette a gyermeket –
hogy rátalált s elvitte, titkon meglesett. Na végre!
Most, ami még kimaradt, azt akarom elmondani,
hogy így kipipáljunk mindent, és akkor kvittek vagyunk.
Szóval, van itt Sikyónban egy fiú, az apja él!
Ez a fiú a kitett lányba zúgott jól bele,
aki az anyjához innen sírva távozott az előbb,
s a lány belé – a szerelem így a legédesebb.
De az embereknél nem tart semmi sem soká:
az apja a srácnak feleséget kerített, a lány
anyja meg ezért magához hívta gyermekét.
Na, ez a dolog így esett. Agyó! Ja, és figyeljetelek
arra, hogy férfiasan győzzetek, mint eddig is,
a régi s az új barátaitokban bízzatok,
törvény vágjon csapataitoknak új csapást,
az ellen ellen meg szerezzetek babért,
az alulmaradt punok pedig pucoljanak! (El)

II. 1.

(*Alcesimarchus egy fotelben, kezében tükörrel, lába
egy nagy halom takarón. Alcesimarchus háza*)

ALCESIMARCHUS Az a meglátásom, hogy Amor volt az
első, aki megkínította az embert.
Erre egyedül jöttem rá otthon, nem mentem máshova
érte,
én, akinek legdurvábban senyved a lelke az emberiség-
ben.
Gurulok, forgok, tekerődök a
szerelem kerekén, beledöglök,
széjjeltép, feldarabol, kifeszít,
minden gondolat szomorú a fejemben,
mindig máshol jár az eszem – így vagyok én most.
Én vagyok még egyáltalán?
Nincs, aminek tartósan örülnék,
elkínzott lelkemmel csak szórakozik Amor:
kergeti, hajtja, befogja, lenyomja,
megtömi, leitatja, és amit ad,
elveszi újra, viháncol.
Épp csak megkívánok valamit, meg is undorodom már
tőle, de mégis ott van előttem.
Hánykódom a hullámok közt, és szerető szívem össze-
törik.
Épphogy konkrétan bele nem döglök! De egyébként
teljesen tönkremegyek, teljesen, ebben.

Mert az apám ott tartott a vidéki házunkban hat egész napon át, a barátnőmhöz se mehettem el – hát nem kiborító?

Hatodik napja, hogy egy vigasztaló csókot, nem hogy csókot, egy egérfaroknyi simogatást sem kaptam senkitől! Itt rohadok, mint az a virág, melyet ott felejtettek egy vödör vízben. Zsíros hajam csomókba ragadt, mert hát kinek fésültem volna?! Sima arcom borostás, lábkörmöm hosszú és viszkető bőrömet se vakarja senki!

THYNISCUS (*A takaró megmozdul, és beszélni kezd*) Hiszen a hátad vakargattam egész délelőtt, míg csak ki nem találtad, hogy legyek puff!

ALCESIMARCHUS Thyniscus, te láttál már beszélő lábtartót?

THYNISCUS Öreg vagyok én már, sok mindent láttam...

ALCESIMARCHUS Én még nem, úgyhogy kérlek, ne szakítsd félbe ezt a pillanatot, amire mindenki emlékezni fog, halálom gondolatának súlyos születését, hogy atyám is hallja: hiba volt ily fogságba taszítani egy ifjú szerelme, mert innen nincs más út, csak az örök elmúlásé. Te pedig, Thyniscus, megérdemled, hogy rajtad haljak meg, és vidd majd hírét, mint szynlődőtt egy ifjú szív a szörnyű fogságban.

THYNISCUS Nagyjából huszonketten dolgoztunk éjjel-nappal, hogy minden kívánságod teljesítve legyen. A szörnyű fogság egy hajszálnyival eltér ettől, hidd el.

ALCESIMARCHUS Ne is járasd a szád, e fülek már nem nyílnak evilági hangok felé, itt már csak a Styx sodrása és Kerberos csaholása hallik!

THYNISCUS Már bocsánat, de kezd eléggé, hogy is mondjam, felbaszni ez az egész nyivákolás, amit itt leművelsz.

ALCESIMARCHUS Ez, ez jó!

THYNISCUS (*Feláll a takaró alól*) Mi a fészkes fene jó ebben?

ALCESIMARCHUS Érzek valamit! Érzem, hogy fáj!

THYNISCUS Minden bizonnal a légüres tér fáj a te fejedben!

ALCESIMARCHUS Thyniscus, végrehajtanál egy bátor tettet?

THYNISCUS Mások megteszik énhelyettem. Nem kell, hogy kemény fiúnak tartsanak. Na jó, miről van szó?

ALCESIMARCHUS Leoltanál engem durván.

THYNISCUS Már miért ezúttal?

ALCESIMARCHUS Mert élek.

THYNISCUS Nem gond egyáltalán, ha erre vágysz.

ALCESIMARCHUS Erre.

THYNISCUS Jó, de az öklödet ne használd, míg én vagyok a főnök!

ALCESIMARCHUS Nem tennék ilyet sosem.

THYNISCUS Eskü?

ALCESIMARCHUS Eskü, persze, nem teszem.

Kezdjük is! Mivel a barátnőm nélkül voltam több napig, szart sem érek.

THYNISCUS Tényleg szart sem érsz egyébként.

ALCESIMARCHUS (*Kiált fájdalomában*) És most ő egyedül van, sír és szomorú, mert engem viszontszeret.

THYNISCUS Valóban minden rosszat megérdemelsz!

ALCESIMARCHUS Jaj! Képes voltam így elszomorítani!

THYNISCUS Tőled nem várni semmi jót!

ALCESIMARCHUS Főleg, hogy fogadkozott a lány, s megesküdött nekem.

THYNISCUS Embertől vagy istentől ezek után többé jót ne várj!

ALCESIMARCHUS Jaj, de fáj! Úgy volt, hogy házasságban fog élni velem majd boldogan.

THYNISCUS Jól bilincsbe kellene verni téged!

ALCESIMARCHUS Még! Még! Még!

THYNISCUS És maradj is úgy!

ALCESIMARCHUS (*Hörög*) És rám bízta ő magát, a hűségemre hagyatkozott.

THYNISCUS Basszus, akkor jól el kéne verni téged, azt hiszem!

ALCESIMARCHUS „Mézes mackóm”-nak hívott, és azt is mondta, „édesem”.

THYNISCUS Egyetlen becéző szóért tíz ütést megérdemelsz!

ALCESIMARCHUS Hát ez jólesett. De mit tanácsolsz?

THYNISCUS Azt tanácsolom,

engeszteld ki: kösd csak föl magad, ne háborogj tovább!

ALCESIMARCHUS Csak mert nem láthatom a barátnőmet, már rögtön haljak is meg?

THYNISCUS Hiszen miért élnél tovább? De ne a ruhauidat használd, az könnyen szakad, hanem az öved, de jól csatold be, vigyázz, a barátnőd meg ne verjen vele!

ALCESIMARCHUS Képes lenne meztelen holttestemet csapkodni?

THYNISCUS Csapkodtak ennél durvább dolgokat is már!

ALCESIMARCHUS Na, és ha szeretem? Nincs több értelme inkább várni, míg újra láthatom?

THYNISCUS Kösd csak föl magad inkább, abból baj még nem volt!

ALCESIMARCHUS Nem tudom, most annyira nincs kedvem ehhez.

THYNISCUS Na, tessék, akkor meg minek nyivákolsz éjjel-nappal?

ALCESIMARCHUS Mert fáj mindenem, és magától remeg a testem, nézd!

GYMNASIUM (*Be*) Na ebből most már elég! Téged, és a lányt,

együtt záratnálak börtönbe, és akkor éjjel-nappal szeretheted,

meg szerethet ő is téged, amíg a halál el nem választ, csak hagyjátok már abba ezt a hisztériát. Az egyik sír, a másik fel akarja kötni magát, dolgozni sem tudok nyugodtan, a kuncsaft egyszzerűen lelkand ettől a ricsajtól!

ALCESIMARCHUS Nekem soha senki sem jelentett ennyit, és mégsem láthatom! Mondd meg akkor, mekkora hiba, ha az ember kíván valakit minden pillanatban?

GYMNASIUM A legnagyobb.

Hiszen, ha ostobán, mérték nélkül szeret,

egy idő után bizonyos hormonok termelődése alábbhagy, ebből fokozatos szexuális elhidegülés következik,

és szükségképpen megszűnik a vonzódás, aztán már nem marad más, csak az együttérzés, és a vágy, hogy mást szeressen.

ALCESIMARCHUS Ezt hol olvastad?

GYMNASIUM Honnan veszed, hogy olvastam?

ALCESIMARCHUS Itt azért még nem tart a világ.

GYMNASIUM Maradjunk annyiban, hogy majd fog.

ALCESIMARCHUS Hazugság! Nem vagyok képes mást szeretni, ezt tudom, érzem! Be is bizonyítom, esküszöm, hogy megmutatom, hogy tévedtek! Csak kéne találni valami módot, valami utat, valami bizonyítékot... Kéne csinálni érte valamit, hogy belássátok, tévedtek! A fene egye meg, hogy pont most nem jut eszembe... Érzem! Érzem jönni az ötletet, már szinte látom! Érzitek, hogy remeg a talaj? Érzitek, hogy cikázik a fény? Forog minden, jön, jön, ah!

Thyniscus, hol vagy?

THYNISCUS Itt vagyok. Még mindig.

ALCESIMARCHUS Menj, hozd a fegyverem!

THYNISCUS Midet?

ALCESIMARCHUS S a vértemet!

THYNISCUS A vértedet? Az eszed is hozhatom, ha tetszik.

ALCESIMARCHUS Szaladj, és hozd lovam!

THYNISCUS (*félre*) Én úgy éljek, megveszett!

ALCESIMARCHUS Menj, hozz dárdásokat, sok könnyűfegyverest,

egész hadtestet – nem könyörgök itt neked.

Hol vannak, amiket idekértem?

THYNISCUS (*félre*) Hát ez hülye.

GYMNASIUM Ezt jól kezelésbe vehették, ha egyszer ezt teszi.

THYNISCUS Mondd kérlek, meg vagy zakkanva, vagy alvajársz,

hogy lovadat kéred, meg hogy hozzam vértedet,

hozzak dárdásokat meg könnyűfegyverest,

egész hadtestet? Elment az eszed teljesen,

hogy ilyeneket beszélsz!

ALCESIMARCHUS Ne már, én mondtam ezt?

THYNISCUS Pont az előbb mondtad, cseszd meg.

ALCESIMARCHUS Hm. Máshol jártam épp.

THYNISCUS Bűvész vagy, hogy míg itt vagy, máshol is lehetsz?!

GYMNASIUM Látom, Amor mérge rendszeren beléd jutott, fiú, figyelmeztetlek hát ezért.

ALCESIMARCHUS Na, jó.

GYMNASIUM Ha Amorral egyszer harcba szállsz, hát jól vigyázz!

ALCESIMARCHUS De mit tegyek? Kell nekem az a nő!

GYMNASIUM Keresd fel anyja otthonát,

szabadkozz, esküdj, szépen könyörögve kérd,

hogy ne nehezteljen már rád.

ALCESIMARCHUS Én, esküszöm, rekedtre kérlelem magam! (*el*)

GYMNASIUM Na, csak abbahagyja a nyafogást végre a sikyóni zsúrfiú! A szája nagy mindnek, de egyik sem tudja soha odatenni magát rendszeren.

THYNISCUS Ha ő nem is, én igazán a tettek embere vagyok! (*Gymnasiumhoz közeledik*)

GYMNASIUM Ha, ha, ha! Nincs neked annyi pénzed!

THYNISCUS Élménnyel szoktam fizetni. Nézd csak meg az orrom!

GYMNASIUM Mit néztek az orrodon, aranyom?

THYNISCUS (*megköszörüli a torkát*) Azt mondja majd Janus Pannonius is: „Lúcia meg, mikor azt javasolja, figyeljük az orrot, / jól tudja ő, hogy az jelzi a férfibotot.”

GYMNASIUM Thyniscusom, ne orrolj meg rám, de ekkora faszágot rég hallottam!

THYNISCUS Mind ezt mondta az elején...

ALCESIMARCHUS (*beront*) Most, hogy kicsit gondolkodtam az ügyön, mégsem egészen látom jó ötletnek, hogy én magam menjek oda.

GYMNASIUM Az ég szerelmére, hogy te milyen szerencsétlen vagy!

ALCESIMARCHUS (*széttárt karokkal*) Jaj, de jó! Még, még! Megérdemlem!

GYMNASIUM Mi ütött belé?

THYNISCUS Ezt kellett csinálnom egészen addig, amíg meg nem jöttél.

ALCESIMARCHUS Szidjatok csak, a céltábla nem lő vissza!

GYMNASIUM Hát ez hülye!

THYNISCUS Én is régóta mondom a főnöknek, de mikor a Taigetoshoz mentünk egy pár hete hétvégi kirándulásra, juszt sem engedte, hogy lerúgjam onnan.

ALCESIMARCHUS Az kellett volna! Hogy összeroncsolódnak csontjaim, szakadjon a bőröm, ha már nem...

GYMNASIUM Ki ne mondd! Az istenekre! Na, akkor legyen az, hogy te most elviszed ezt a gyereket és belenyomod egy kád hideg vízbe míg le nem nyugszik, én pedig megpróbálkozom az apjánál valamivel.

THYNISCUS Ha végeztél, téged is megfürdetlek szívesen.

GYMNASIUM Egy szót se többet, ma szabadnapos vagyok és kész!

Mind el.

ÖREGEMBER: Kedves egybegyűltek, kedves Mind, csak egy pár szót röviden magamról: én vagyok Alcesimarchus apja, az egyik szereplő. Hallhattak már felőlem, véleményeim szerint csupa jót, csak hát tudják, van, hogy a szerző valakit egy kicsit negatívabban akar bemutatni, de ez természetes, minden valamirevaló történetbe kell egy szigorú apa. Ott van például az Oidipus király, ahol ugye a történet szerint az apa meg akarja öletni a fiát, hiszen különben a fiú ölné meg őt, így aztán kiteszi a gyereket egy szolga, egyébként ugye itt nálunk is, ez pedig azért igen szigorú! Vagy például ott van még az apám ugye. Igen, én is komoly szigorban nőttem fel. Mondhatni ellenszélben vagy szembeszélben! Aztán mégis, lám, itt vagyok! Az embert megedd, ha folyamatosan megakadályozzák kiteljesedésében. Teher alatt vágja a pálmát, ahogy mondani szokás. Szóval a lényeg, hogy ezek fontos szerepek, hiszen sok minden miattuk, akarom mondani, miattunk történik, és lényegében nekünk köszönhető valakinek a kiteljesedése. Szóval ez lennék én ebben a darabban. Megtiltom a fiainak, hogy azzal házasodjon,

akivel akar, mivel annak nincs pénze, de van egy másik lány, akinek meg van hozomány, nem is kicsi, és akkor vele összeházásítom, ezt találtam ki. Itt egyébként is lett volna egy monológ, csak az eredeti Plautus-darabból többek közt ez is elveszett, úgyhogy, hát, mit tudom én, remélem, élvezték, nézzék el nekem, hiszen csak egy szigorú apuka vagyok egy Krisztus előtt 201. körül írt darabból, de igyekeztem... Szóval... Egy kicsit most zavarban vagyok. Furcsa, hiszen nem úgy írtak meg, hogy zavarba jövök, azt mégis. Volt-e még valami? Nem, nem hiszem, úgyhogy akkor viszlát! *(el, szünet, majd vissza)* Jaj, hát el is felejtettem a lényegét, szóval nekem az a bajom, hogy a fiam „Visszautasította a gazdag hozományt a nagy vagyonnal”. Ez utóbbi mondat egyébként pont az eredetiből volt. Kábé ennyi maradt fenn két oldalnyi szövegből, úgyhogy, kedves kisgyerekek, leszek szívesek legközelebb nem összecsócsálni a szüleitek könyveit! De a lényeg, hogy én azért sem engedem meg neki, hogy azzal a kurvák közé keveredett, netán maga is prostituált lánnyal legyen együtt. Hát semmi pénz! Mire jó az? Semmire. Na igen, így. Most pedig, elvileg, lassan kilép egy nő abból a házból, legalábbis a legutóbb még... Na mindegy, hát csak jön mindjárt. Lehet, hogy hátul történt valami, nem tudom. Addig esetleg kérdés, sóhaj, óhaj?

Gymnasium kilép az ajtón.

ÖREGEMBER *(észreveszi Gymnasiumot)*
Hoppá! Csinos kis nő ez itten!
Hiába vagyok lassan kivénhedt csataló, mégis azt hiszem, hogy csak rányerítenék a kancára, ha magunk maradnánk.
GYMNASIUM *(nem veszi észre az öregembert)* Mekkora mák ez már, hogy pont visszajött Alcesimarchus, mert tőkre nincs kedvem egyedül maradni.
ÖREGEMBER *(félre)* Egy szavadba kerül csak, és úgy teszünk majd, hogy egy percig se unatkozz.
GYMNASIUM Alcesimarchus ezt a házat szépen rendbe hozta.
ÖREGEMBER *(félre)* Ahogy Venus jár, pont olyan szép! *(dúdolva)* Mert a nézését, meg a járását...
GYMNASIUM Érezhető Venus rajta: aki csinálta, az szerelmes.
ÖREGEMBER *(félre)* Nemcsak simán csinos, jól is tud beszélni.
(szünet) Viszont a szavaiból úgy veszem ki, hogy ez a nő itt az, aki megrontotta a fiam. Gyanítom én, hogy ő az, bár még nem láttam soha életemben. Felteszem, hogy így van, mert a fiam ezt a házat bérlti, amely előtt a nő áll, ezért is gondolom, hogy ő az. Sőt meg is nevezte. Na, és ha megszólítanám? *(Gymnasiumhoz)* Üdvözlöm, könnyű nőcske!
GYMNASIUM *(Öregemberhez)* Nőcske?! Vigyázzon a szájjára, mert nagy verést kap.
ÖREGEMBER Kedves magától, örömmel el is fogadnám.

GYMNASIUM *(nagyot sóhajt)* Ha tudnám, hogy mi motiválja magukat még ilyen korban is, mikor a seregszemlénél is már csak hasalni tudnak!

ÖREGEMBER A szépség kortól függetlenül vakítja el az embert, hát még egy jó far, az aztán a halálból is visszahoz minket!

GYMNASIUM Hát, az enyém inkább küldi oda, ha magára ülök!

ÖREGEMBER Ha ezen múlik, szívest megyek a Styx felé.

GYMNASIUM Na, jó, inkább belépek, az utcán csak utcalányok ácsorognak egymagukban.

ÖREGEMBER Az én a társaságom már nem is számít?

GYMNASIUM Más társaságra vágyom inkább.

ÖREGEMBER Úgy látom, az éppen nincs jelen. Fogadjon el hát engem annak.

GYMNASIUM Nem lehet, az, kié szívem, úgyis hamar hazáér.

ÖREGEMBER Nem fog, higgye el. Fiamat magam tartom fogva a vidéki házunkban. Kérem, csak engedjen be legalább fiam házába, folytassuk bent a beszélgetést.

GYMNASIUM Hát valóban maga lenne? Akkor meg végképp mi olyan fontos, olyan nagyon mi kéne? Mellesleg a fia hazatért, ha tudni akarja.

ÖREGEMBER Hogyan?

GYMNASIUM Tegnap éjszaka érkezett, ma már itt fetrengett a házban.

ÖREGEMBER Na, hiszen!

GYMNASIUM Nem hiszem. Puszka!

ÖREGEMBER Na, jó, elegendem van most már a szép szóból. Mondjon le végleg a fiamról!

GYMNASIUM Minél többször kéri, annál többször mondom meg neki, hogy szeretem.

ÖREGEMBER Azt nem teheti.

GYMNASIUM De megteszem.

ÖREGEMBER De hát... Nem teheti, és kész!

GYMNASIUM Megteszem, és kész!

ÖREGEMBER Annak súlyos következményei lesznek, higgye el!

GYMNASIUM Maga fenyeget?

ÖREGEMBER Meg akarom tudni, bármi légyen is az, mit az én fiam tett,

árulja el, mit ártottam magának, vagy akárki tőlünk, amiért most a fiamat meg az édesanyját taccsra vágja, s minket kifoszt!

GYMNASIUM *(félre)* Ez össze van zavarodva szegényke, mondom.

Jó nyersanyag, jó alkalom, hogy kissé megszívassam.

(fennhangon) Hát képes lenne ártani egy ártatlan leánynak?

ÖREGEMBER Árulja el, szépen kérem, szeretője senki más nincs?

GYMNASIUM Egyes-egyedül csak a maga fiát szeretem, más senki nincsen.

ÖREGEMBER De én még fizetnék is magának, csak engedje már el!

GYMNASIUM Nem érdekel, az ilyenből csak bajom lesz.

ÖREGEMBER Mit akar egyáltalán? Csak nem gondolja, hogy a fiam sokáig szeretné?

GYMNASIUM

Úgy ítéli?

ÖREGEMBER A szegénységgel az ember a modorát is elveszti, nem csak a kedvét. Alcesimarchus jó nevelést kapott, ez a kettőjük közti különbség akarva-akaratlanul, úgyszólván egy idő után. Először majd csak azt veti a szemére, hogy marokra fogja a villát, aztán hogy jobban becsíp a kelleténél, vagy hogy néha, véletlenül mégiscsak kicsúszik egy „habos lófasz” a száján. Hallottunk már ilyen házasságokról és válás lett mindnek a vége. Úgyhogy felszólítom, ha nincs a saját anyja sorsára tekintettel, legalább a maga szomorú jövője miatt táncoljon vissza.

SYRA (*Kilép*) Az anyja sorsa a saját kezében van, nem a lányában.

ÖREGEMBER Szóval a maga lánya.

SYRA Igen, mi meg ugyebár ismerjük már egymást, kívül-belül!

ÖREGEMBER Nem tudom, mire gondol.

SYRA Ha gondolja, egy szavába kerül és a felesége este két szíjjal a kezében fogja elmagyarázni.

ÖREGEMBER Na jó, egyezzünk meg abban, hogy most az a legjobb, ha én hazamegyek, és beszélek még egyszer a fiammal, hogy pontosan milyen elképzelései vannak a jövőre nézve. Aztán erre az egész házassági dologra visszatérünk később. Így maga is megspórolhatja a lódításait.

SYRA Ha csak fele akkorát lódítanék, mint maga az ágyban!

ÖREGEMBER (*Kifele*) Mivel itt lépten-nyomon hiányosságokban szenved az eredeti szöveg, igen nagy szabadságot élvezünk. Úgyhogy én itt, ezen a ponton, feldúltságot jegyében, köszönés nélkül fogok távozni! (*El*)

SYRA Kihez beszél?

ÖREGEMBER Tessék?

SYRA Mi az, hogy köszönés nélkül távozik a feldúltsága jegyében?

ÖREGEMBER Nem úgy értettem, hanem hogy felfújtságom! Felfújódottam az örömtől! Tudja, a hirtelen hangulatváltások mindig rámennek a gyomomra, hehe.

SYRA Ajnálom, hogy erről legyen szó. Most pedig induljon és intézkedjen.

Távolról Lampadio hangja hallatszik.

LAMPADIO Hogy ez a nyamvadt város miből termelt ki ennyi kurvát! Én meg egyem a kását meg a száraz kenyeret vízzel!

GYMNASIUM Ki ez, anyám?

LAMPADIO Pedig ilyen orral, akár még magam is kiállhatnék egyedül az utcára.

SYRA Nem tudom, de talán jobb nem megvárni egy futóbolondot. (*Elindulnak*)

LAMPADIO A fene egye meg azt a gyereket, melyik vihette el? Egyáltalán miért vitték el? Megáll az ész. Az ember már szinte semmit sem rakhat le az utcán, mert valaki fogja és elviszi. (*Beér, félre*) Na, itt vannak a Vesta-szüzek! (*Syrának és a lányának*) Várjanak, hahó, várjanak!

SYRA Miben segíthetünk?

LAMPADIO Szép estét kíván alázatos Lampadio a hölgyeknek.

GYMANSIUM Szépet azt kívánhat, de inkább dolgos legyen!

LAMPADIO (*Félre*) Ismerős, akár még ez is lehetett. (*A hölgyekhez*) Engedjék meg, hogy megosszak önökkel egy rövidke kis történetet.

GYMANSIUM Jó, de akkor tényleg rövidke legyen az a kis történet!

LAMPADIO Úrnóm parancsára járom a várost, kutatom az est szorgos munkásait. Az ügy korántsem banális, sőt egy elveszett lélek a tét, kinek nyomára nehezen bukkanok. Ha nem haragszanak, elmondanám röviden, hogy miről is van szó. Az úgy volt, hogy tizenhét évvel ezelőtt úrnóm szült egy leányt, de mivel a leány erőszakból született, úrnóm megfogadta, hogy sem a kislányt, sem a férfit élve többé nem akarja látni, kitétette velem a gyermeket, hogy az majd magában meghaljon. Engem bízott meg a feladattal, én pedig egy kis kosárkában kitétem a lóversenypályán, úgy sejtettem, arra nem jár olyankor senki, vagy ha mégis, gyorsan odébbáll. (*Félre*) Nagyon gyanús, zavarba jött. (*Syrához*) Azóta sok év eltelt, asszonyom pedig egyre gyakrabban jajdult fel bünbánatában korábbi tettéért, bár a férfinak sosem bocsátott meg. Én megsajnáltam és elárultam neki, hogy aznap este sokáig ültem egy közeli fa tövében és vártam, hogy mi lesz a gyerek sorsa. Sajnáltam a csöppséget, ahogy ott sír a kosárkában, nem tudtam nyugodt szívvel odébbállni. Így esett, hogy láttam, ahogy egy nő, úgy látszik olyan bagolytípus, az a fajta, amelyik éjszaka pillangóként röpdös az esti szellőben, magához veszi a gyereket. (*Félre*) Mintha elsápadt volna! (*Syrához*) Ezt a nőt kerestem eddig, hátha tudnak nekem segíteni, hogy ki lehetett az.

SYRA Segítenénk mi szívesen, ha tudnánk. Most viszont, ha nem haragszik, folytatnánk a munkánkat. (*Megint elindulnak*)

LAMPADIO Várjon, kérem, ő a lánya?

SYRA Kérdezze meg attól, akit szültem, pelenkáztam, felneveltem és szerettem mindig is!

LAMPADIO Akkor hozzád fordulok. Hány éves vagy, ha szabad kérdezniem?

GYMANSIUM Semmihez sem túl fiatal, de túl öreg sem.

LAMPADIO (*Félre*) Gondolhattam volna, hogy a nyelvük is jól jár, hiszen látszik, jól megy az üzlet.

SYRA Inkább az eszét keresse meg, ha már így magában beszél, mert úgy látom az elment! További szép estét!

LAMPADIO Akkor másképp. Tudom, hogy maga vitte el aznap este a gyereket.

SYRA Ha tudja, akkor miről beszélünk?

LAMPADIO És azt is tudom, hogy te vagy a lánya a kosárból.

GYMANSIUM Én még arra is emlékszem, ahogy kibújtam anyámból, higgye el, nem engem keres.

SYRA (*Gymnasiumhoz*) Gyere, menjünk egy utcával arébb inkább.

LAMPADIO Egészen biztos vagyok benne, hogy maga volt. Vigyázzon, mert tönkre tehetem az életét!

SYRA Aranyom, ártani nekem? Ha tudná, hogy mi mindent fecsegnek el a férfiak az ágyban! El sem tudja képzelni, hogy milyen titkok birtokában vagyok. Ezekon az esteken mindenki megnyílik egy kicsit, tudja. Egy rossz szó, és

még a saját házából is kiteszik az úrnője szűrét magával együtt! Mire jó a titok, ha nincsen haszon belőle?

LAMPADIO Szóval így. Akkor kérjen bármit, de ígérje meg, hogy felel a kérdésemre!

SYRA Azt akarja, hogy feleljek? Helytelen.

Maguktól járjanak kedvemben a férfiak, ez a szakmám. A pasiknak semmit nem ígérgetek.

LAMPADIO Tüstént idegurítok egy hordó bort, csak árulja már el nekem.

SYRA Látod, lányom, így már üzlet. Én voltam, de nem a lányom az. Egy barátnőm kért meg, hogy szerezzek neki gyermeket, így hát neki adtam.

LAMPADIO *(Félre)* Csak kinyögted! *(Syrához)* Nahát, nem volt egyszerű! És hol van most a nő, hol van most a lány?

Syra Ki az úrnőd, előbb azt mondd meg.

LAMPADIO Phanostrata, kinek férje egy lémnosi vagyonos úr lett, Demipho.

GYMNASIUM De hát anyám, Alcesimarchust az ő lányának ígérték, hatalmas vagyona van elvileg.

LAMPADIO Hatalmas! Szinte havonta kapok én is egy új csukát, ez a legutóbbi. *(Felemeli hosszú, szoknyaszerű ruháját, és megvillogtatja az új fehér Nike cipőjét)*

GYMNASIUM Ha Alcesimarchus apja megtudja, hogy Seleniumnak van hozománya, ha tényleg Phanostrata lánya, akkor a házasság útjában semmi sem áll már.

SYRA Valóban. *(Lampadióhoz)* Te menj előbb haza, hozd gyorsan azt a hordó bort, itt megvárlak, te pedig *(Gymnasiumhoz)* menj át Alcesimarchushoz, hogy el ne felejtse az újabb eskütételt Melaenisnak. Én addig itt körbenézek, hátha akad valami kis munka is. *(Gymnasiumhoz)* Miért nem mész, ha elindultál? Mit toporogsz még itt!

GYMNASIUM A fekvéshez, anyám, hidd el, jobban értek én,

mint a futáshoz. Ezért némileg lassú vagyok.

(Gymnasium, Syra el)

LAMPADIO Na, csak sikerül még ma valamit összehozni! De miért kellett nekem Kerberoszig alászállnom, ha mindvégig itt voltak az élők közt. Bár van, amit nem bánok, tudták a dolgukat. És az a milió! Orrlyukaimat úgy átjárta a mustnak illata. De csak az első bordélynál, hol kedvem és érdekltségem is nagyobb volt még. A többi, pfúj! A Styx vize nem ilyen sötét, mint ezek a lyukak, rések, odúk! Inkább egye a sas a májamat, mint hogy bármelyik is hozzáérjen a dárdámhoz. Jaj, ha csak visszaemlékezem is, kiráz a hideg. A hajuk lenyírva, a két fülük meg felhasadt, és a sok ruha, cicoma, meg azok a fa-, Iuppiterre, inkább bele sem gondolok, mire használható dorongok. Itt jajgatnak, ott sikítanak, amott valaki guggolva a lába között matat, mintha hóhér utcáját tisztítaná, egészen olyan arccal, még az allergiám is kiújult, olyan szörnyű volt. *(Tüsszög)* Persze kurva és kurva közt is van különbség. Ezek itt nem azok voltak, akiről meséltem! Nem az a sok irigy ribanc, a fertőző, nyomorult némberek, csontszárazak, filléresek, kikent-kifent fertelmesek, repedszarkúak mind és pipaszárlábúak, jaj! Ezt mind végig kellett járnom, míg ez a kettő, én barom, itt állt

végig az utcán. Nem kellett volna alászállnom, megijednem, reszketnem, elcsúsznom, ráfognom mindenféle fadorongra a sötétben! *(Tüsszög)* Mindig ez a hülye tüsszögés, ha ideges vagyok! Na, kész, még az orrom is folyik.

EGY HANG Hallgass már el, éjszaka van!

LAMPADIO Na, tessék! Áldozathibáztatás. Micsoda világ! *(El)*

II. 2.

ALCESIMARCHUS Jaj, meghalok, most fogok meghalni! Már érzem jönni!

SELENIUM Nem érdekel.

ALCESIMARCHUS De megmenthetsz, gyere velem, ments meg!

SELENIUM Terhemre vagy.

ALCESIMARCHUS Én, mint teher? Hiszen pillékönnyűn jöttem most is eléd.

SELENIUM Mégsem tudlak elmozdítani innét...

ALCESIMARCHUS Nem is mozdulok! A házból csak te hiányzol. *(Húzza magával Seleniumot)* Hadd vigyelek be!

SELENIUM *(Kitépi magát)* Vidd innét kezéd!

MELAENIS Ki eresztette ezt ránk ilyen állapotban?

ALCESIMARCHUS Édes, picinyke húgocskám!

SELENIUM Nem kellesz nekem, öcsike.

ALCESIMARCHUS *(Melaenisnek)* Akkor hozzád szólok, anyám!

MELAENIS Nem kellesz nekem sem te, kisfű.

SELENIUM *(Melaenisnek)* Gymnasium tüzelhet fel.

ALCESIMARCHUS Kérlek –

SELENIUM Ég veled.

ALCESIMARCHUS Elmondom –

SELENIUM Nem érdekel.

ALCESIMARCHUS – mentségemet.

MELAENIS Ezért kár volt.

SELENIUM Tolakodó vagy.

ALCESIMARCHUS Hadd beszéljek – *(Selenium belép Melaenis házába)*

MELAENIS Kár rizsázni, észre tért.

ALCESIMARCHUS Igazat akarok vallani!

MELAENIS Most nem lehet.

ALCESIMARCHUS Engesztelésül ígérnék valamit.

MELAENIS Nekem nem kell.

ALCESIMARCHUS Tök jogosan szenvedek el mindent.

MELAENIS Ha jólesik... Szánalmat nem érdemelsz senkitől.

ALCESIMARCHUS Közben, a fogság idején, volt időm gondolkodni, és érzem, sőt tudom, hogy tennem kell egy ígéretet.

MELAENIS Könnyű annak ígérgetni, aki ügyis megszege. De tudja mit, ígérgeessen, csinálja azt, ami jólesik, én most távozok.

ALCESIMARCHUS *(Megragadja Melaenist)* Nem ígérgetek és nem is engedem el, hogyha nem hallgat meg.

MELAENIS *(Lerázza magáról)* Problémázol tán megint?

ALCESIMARCHUS Nézzenek oda! Fel kéne vennem a Problémá Zoltán nevet. Mindenki így hív. Hát tessék, íme, itt vagyok.

MELAENIS Ha fele annyit foglalkozna a saját szenvedésével, sokkal többet érne el az életben. Itt meg hiába siratja magát, nem fogom megsajnálni.

ALCESIMARCHUS Kérem.

MELAENIS Hiába kér. Nem is tudom, mit gondoltam korábban, de most már tudom, gazdaggal házasodni képtelen és örült dolog a mi fajtánknak.

ALCESIMARCHUS Esküszöm, hogy elveszem a lányát, hiszen már korábban is ígértem, csak adja a szavát, és akkor szembeszállok apámmal, sarkamra állok–

MELAENIS Hogy jól el is ess!

ALCESIMARCHUS – és gazdaggá teszem még magát is.

MELAENIS Én az esküdözéseimtől inkább távol tartom magam,

egy szerelmes eskütétel: túl sok lével főtt leves.

ALCESIMARCHUS (*Egy kis zsák pénzt nyújt neki*) Tessék, akkor vegye el ezt, legyen ez is bizonyítéka elhatározásomnak. Lesz még több, lesz majd annyi, amennyit kér, és Selenium, Selenium csak tejben és vajban fog fürdeni, hozok neki még ma virágot, négy ládával, és engesztelésül veszek neki olyan bonbont, mert úgy szerettem, ahogy ráharap, és az orrába lövell a sűrű töltelék!

MELAENIS Pfuj!

ALCESIMARCHUS Jaj, szegény fejem, hiszen a csillagokat is lehoznám az égről, csak hát, az mégiscsak sok lenne. De ezenkívül megteszek bármit! Bármit, amit kér! Csak ne legyen magasan, mint mondjuk a kémény, mármint a kéményseprés vagy cserépigazítás, mert kicsit félek a magasban. Illetve olyan se legyen, ami nagyon koszol, nem tudom, ásás, vagy rőzsehordás, fűrészelés, illetve ha lehet, akkor a városban legyen, mert kijebb már alig kapok levegőt a számba folyó takonytól, arra virágozik valami, amit én nem nagyon bírok, meghát, ha lehet, huzatos se legyen a hely, ahol kéne csinálni azt a valamit, mert attól másnapra mindig megfájdul itt a derekam. De egyébként bármit! Csak értse meg, én eddig is, most is a lányát akarom elvenni, őt szeretem egyesegyedül!

MELAENIS Akkor én meg szűz vagyok, ha ez mind igaz!

ALCESIMARCHUS Van egy kutyám, egy édes kis keverék, nagy güllüszemeivel így szokott nézni rám, pusztítsák el őt az istenek, ha hazudok.

MELAENIS (*Félre*) Nem érdekel, lehet, kutyád sincs, hazudós. (*Fennhangon*) Engem átverhet, de az isteneket becsapni nem lehet.

ALCESIMARCHUS Én inkább őt venném el.

MELAENIS Ha engednék az istenek.

Most, ha megfelel, bemegeyek.

ALCESIMARCHUS Várjon! Adtam aranyat neki is, és felruháztam drága kelmékkel, higgye el, úgy fog élni, mint egy császárnő.

MELAENIS Ha szereti, akkor mindez helyénvaló.

De hagyjuk. Inkább arra válaszoljon, amit most kérdezek.

Adott neki ruhákat, drága kelméket, és ő úgy öltözött fel, ahogy maga szeretné.

ALCESIMARCHUS Ahogyan én szeretném? Nem úgy van az.

MELAENIS Nagy a szája, mert egy gazdag lémnosi lány lett a menyasszonya.

Legyen hát azzal. Efféle kapcsolataink nekünk úgy sincsenek,

sőt magával ellentétben, nem stabil az anyagi helyzetünk, mégse tartok attól, hogy az adott szavunk semmit sem érne. Hiába minden arany, hiába minden kelme.

ALCESIMARCHUS Itt dögöljek meg, ha én –

MELAENIS Akármit kíván, úgy legyen!

ALCESIMARCHUS – hogyha azt a nőt venném el, akivel eljegyzett apám!

MELAENIS Én is, hogyha míg élek, magához adom a lányomat!

ALCESIMARCHUS Végignézné, hogy megszegem korábbi ígéretem?

MELAENIS Inkább, mint a vesztemet

és az összes pénzemét, s hogy elcsavarja a lány fejét!

Menjen innen máshova, ahol az esküjének súlya van, mert, itt nálunk, Alcesimarchus, elvágta már magát.

ALCESIMARCHUS Egyszer kockáztathatna.

MELAENIS Eddig az csak bajt hozott.

ALCESIMARCHUS Adja vissza őt nekem!

MELAENIS

Új helyzetben halljon régi szót:

bár ne adtam volna eddig, többet már nem adhatok.

ALCESIMARCHUS Hát nem fogja visszaküldeni?

MELAENIS Válaszolja meg ezt maga.

ALCESIMARCHUS Akkor nem?

MELAENIS

Hogy mit gondolok erről, jól tudja.

MELAENIS

MELAENIS

ALCESIMARCHUS Ez most már hótziher?

MELAENIS

Nincs mit gondolkoznom tovább ezen.

ALCESIMARCHUS Akkor ezt most mintha nem is hallottam volna, úgy veszem.

MELAENIS Tényleg? Akkor most mi lesz? Ügyeljen arra, mit csinál!

ALCESIMARCHUS Istenek, istennők odafent, odalent meg a kettő köztiek,

engem úgy segítsetek, Iuno, te Iuppiter-leány

s Iuppiter nagybátyja, Saturnus –

MELAENIS Nem inkább édesapja?

ALCESIMARCHUS – és nagyanyja, a gazdag Ops –

MELAENIS Ne őrijts, annak édesanyja ő!

Iuno lány, Saturnus nagybácsi és apa lenne Iuppiter?

ALCESIMARCHUS Megzavar, s azért is rontom el.

MELAENIS

Nyugodtan

mondja csak!

ALCESIMARCHUS Megtudhatnám, hogy mit tervez?

MELAENIS

Szóno-

kolhat itt akármeddig,

vissza nem megy a lány, ezt eldöntöttem.

ALCESIMARCHUS Akkor engem Iuppiter

úgy segítsen, Iuno s Ianus... (*Szünet*) nem tudom, mit akartam.

Megvan! Hallgasson ide, némben, tudja meg, mit gondolok:

minden isten, a nagy, a kicsi és a kistányéros is

adja, hogy Seleniumot ne csókolhassam élve már,

ha magát és a lányát és még önmagam is meg nem gyilkolom,

másnap aztán mindkettőjüket jól agyon nem csapom,
harmadszorra, mindenkit, Herculesre, mindenkit el nem
pusztítok,
hogya vissza nem küldi! Na, csak ezt akartam. Jó napot!
(El)

MELAENIS Dühösen elviharzott. Mihez kezdjek most?
Hogya visszamegy
őhozzá a lány, akkor ugyanott leszünk: ha megunja majd,
csak kirúgja, s azt a lémnosi nőszemélyt meg elveszi.
Utánamegyek, nehogy őrzöngeni kezdjen, figyelni kell.
S mert szegényre és gazdagra más törvény vonatkozik,
hát inkább hiába, mint hogy elveszítsem a lányomat.

(Az utcát nézi. Lampadio szoknyaszerű ruháját térd fölé
emelve átnyargal a színpadon)

MELAENIS Ez meg kicsoda itt, aki a tér jobb oldaláról át-
rohan?
Félek ettől, megijedek amattól, jaj, teljesen kivagyok!
(Félreáll)

II. 3.

LAMPADIO (*Futva érkezik*) Rohantam a néni után az ut-
cán, hangosan,
el is kaptam szegényt. Hogy az mennyire
uralkodott a nyelvén, és hogy hallgatott!
Miket nem ígértem, hogy körbeudvaroltam őt,
mit össze nem ravaszkodtam! Csapdákat is
állítottam, amíg faggattam, de végül is
kiszedtem belőle egy hordó borért.

PHANOSTRATA (*Demipho ajtajában állva*) Mintha a szol-
gámat, Lampadiscust hallanám
a ház előtt.

LAMPADIO Tökéletesen hall, asszonyom,
én vagyok az.

PHANOSTRATA Hát te mit csinálsz itt?

LAMPADIO Jót teszek.

PHANOSTRATA Miről van szó?

LAMPADIO (*Melaenis házára mutat*) Ebből a házból pont
előbb

láttam kijönni egy nőt.

PHANOSTRATA Azt, aki lányomat
magához vette rég?

LAMPADIO Ezt eltalálta.

PHANOSTRATA És?

LAMPADIO Mondom neki, a lóversenypályán láttam őt,
amint magához vette úrnóm gyermekét.
Ettől kész lett.

MELAENIS (*félre*) Remeg a testem, dobog a szívem.
Emlékszem, a lóversenypályán feküdt a csöpp
kisbaba régen, Syra onnan hozta hozzám.

PHANOSTRATA (*Lampadióhoz*) Kérlek, folytasd. Nagyon
szeretném hallani,
hogyan történt a dolog.

MELAENIS (*félre*) Bárcsak ne hallanád!

LAMPADIO Elsápadt, de nem ismerte be, ezért én...

PHANOSTRATA Igen?

LAMPADIO Faggattam, fenyegettem, azt hazudtam neki,
hogy nagy hatalmú ember vagyok, és tönkre tudom tenni
teljesen...

PHANOSTRATA És?

LAMPADIO És... Mutattam neki a középső ujjam, hogy
ezt dugom a tudjához, amennyiben el nem árulja azon
nyomban, hogy hol a gyerek!

PHANOSTRATA És elárulta?

LAMPADIO Úrnóm, hát semmit nem lehet így elmesélni,
hogy folyton közbeszólnak!

PHANOSTRATA Ígérem, csöndben maradok, de alig bírok
magammal, olyan izgatott vagyok!

LAMPADIO Nem is tudom, elment a kedvem az egésztől.

PHANOSTRATA Lampadióm, drága Lampadióm, hát te
nem szeretnéd elmesélni, hogy milyen ügyes voltál?

LAMPADIO De ez volt a célom, de most valahogy nem ér-
zem már a...

PHANOSTRATA Ici-pici rabszolgám, Lampikám, hát ne
durcáskodj, inkább meséld el, milyen hős is vagy valójá-
ban.

LAMPADIO Hát jó, akkor folytatom. Szóval, egy lánnyal
volt ugye. Egyből felöltött bennem, hogy ez az a lány
lehet, úgyhogy egyenest hozzáfordultam és elkezdtem
feltárni neki a családi titkokat, és felidéztem, hogyan is
történtek a dolgok 17 évvel ezelőtt. A néni persze egy-
ből közbeszólt, hogy így meg úgy, meg hogy a lánynak
dolga van, hogy hagyjuk menni, meg ilyenek, erre rámor-
dultam, hogy még a városból is kitiltatom mint illegális
bevándorlót az egész pereputtyával együtt, ha nem vá-
laszol azon nyomban. Feljajdult, és elhallgatott, így hát
odafordultam a lányhoz és tovább nyomattam neki: „Ez
a nénike

jó sorsodból még képes és romlásba dönt,
mert csak dajkád, ne gondold hát anyádnak őt!

De én megint gazdaggá foglak tenni majd,
mert befogad egy igencsak jómódú család,
s az újdonsült apád ad húsz talentumot
hozomány gyanánt. Nem úgy, mint most, etruszk divat
szerint, a testeddel keresnéd rá a pénzt.”

PHANOSTRATA Egy kurva vette magához őt talán?

LAMPADIO Exkurva inkább. De hogy mi volt, hadd foly-
tatom.

A nagy dumámmal meggyőztem már épp a lányt,
a néni akkor térdét átölelve sírt,
könyörgött, el ne hagyja, az édeslánya ő,
szentül megesküdt, hogy ő maga szülte meg.
„Aki után érdeklődik, őt” azt mondja, „egy
társnőmnek odaadtam, hogy nevelje lányaként.
Életben van.” „Hol él?” csaptam rögtön le rá.

PHANOSTRATA Segítsetek, istenek!

MELAENIS (*félre*) Engem elveszejtettek.

PHANOSTRATA Meg kellett volna tudni, hogy kinek adta át.

LAMPADIO Minek néz engem? Kérdeztem is. Melaenis, a
kurva vette át.

MELAENIS (*félre*) Kimondta a nevemet, mindennek vége
van.

LAMPADIO Amint kinyögte, tovább folytattam a faggatást:
„És hol lakik? Vezessen oda, legyen szíves!”
„Elment” felelte. „Már külföldön él.”

MELAENIS (*félre*) Hideg vízpermet ért.
 LAMPADIO „Maga most szívat? Komolyan megölöm, ha most rögtön ki nem nyögi, hogy hol lakik!” Hát én nem hagytam annyiban, addig nyaggattam, míg ígéretet nem tett, hogy megmutatja.
 PHANOSTRATA Nagy kár volt elereszteni.
 LAMPADIO Szemmel tartom. Azt mondta, hogy találkozik előbb egy asszonnyal, aki rendes volt hozzá, az ügyben elvileg benne volt mindkettőjük keze. Tudom, hogy eljön.
 MELAENIS (*félre*) Elárul mindjárt, és bajom az övével fogja tetézni...
 PHANOSTRATA Most mit tegyek?
 LAMPADIO Mit mit? Fel a fejjel, menjen csak haza! Ha a férje jön, maradjon otthon, mondja meg neki, hogy legyen kéznél, mert ha úgy adódik, kell nekem. Visszamegyek a nénihez.
 PHANOSTRATA Lampadio, légy szíves, ügyes legyél!
 LAMPADIO Elintézem, nem lesz panasz.
 PHANOSTRATA Bízom az égben s tebenned.
 LAMPADIO Én is abban, hogy bemegy végre. (*Phanostrata belép a házba*)
 MELAENIS (*Előlép*) Figyelj, fiú!
 LAMPADIO (*Megijed*) Á! Nekem tetszett kiáltani?
 MELAENIS Neked.
 LAMPADIO Miről van szó? Sok dolgom lenne most.
 MELAENIS (*Demipho házára mutat*) Ki lakik itt?
 LAMPADIO Demipho él itt, az én uram.
 MELAENIS Ő az, aki Alcesimarchussal jegyezte el lányát, s hozzá óriási hozományt adott?
 LAMPADIO Igen, ő. (*Elindul*)
 MELAENIS És mondd, miféle másik lány után kutakodnak most, hm?
 LAMPADIO Hát azt is megmondhatom: nem az a neje szülte, mégis a neje lánya ő.
 MELAENIS Hogy érti ezt?
 LAMPADIO Az előző nőjétől való lányáról beszélek.
 MELAENIS Akkor biztosan ennek a lányát keresi, aki itt beszélgetett.
 LAMPADIO Igen, az övét.
 MELAENIS Akkor, könyörgöm, hogy van az, hogy a mostani asszony az előző is?
 LAMPADIO Agyamra megy, akárcicsoda is maga, olyan sokat beszél! Kít korábban vett nőül, hát attól való a lány, akit Alcesimarchussal jegyeztek el. Az a nő halott. Így érted már?
 MELAENIS Felfogtam ám!
 De azt az összevisszaságot kérdezem, hogyhogy az előbbi a mostani, és fordítva is?
 LAMPADIO A mostani asszony korábban szült egy leányt, de miután megszülte, kitétette a kisbabát, és én kitétem, majd magához vette más, én meg kilestem, hogy ki volt. Az úr aztán elvette őt,

ő meg kitalálta nem olyan rég, hogy mégsem kellett volna magára hagyni egy három és fél kilós, magatehetetlen, beszédképtelen gyermeket csak úgy, ezért ezt az ő lányát akarjuk felkutatni most.

(*Melaenist nézi*) Most meg mit bámul úgy az égre felfelé?

MELAENIS (*Felfelé néz*) Eredjen csak, ahová indult, nem érdekel.

Már értem.

LAMPADIO Ez nagy megkönnyebbülés nekem, különben, asszem, nem szabadulnék el soha.

MELAENIS Bár semmi kedvem hozzá, jót kell tenni most, hiába nem akarom. Mindenre fény derült!

Inkább magam teszem meg ezt a jót velük, mint hogy eláruljanak. Most elmegyek haza, Seleniumot az anyjához elviszem. (*Belép a házába*)

III. 1.

MELAENIS (*Kilép a házából, Seleniumhoz*) Elmeséltem már mindent, (*Demipho háza felé tart*) kövess tehát, Selenium,

hogy azzal legyél, akihez tartozol, ne énvelem.

Bár hiányzol majd nagyon, mégiscsak ráveszem magam, hogy a te érdekedet tartsam szem előtt, és ne a sajátomat. (*Előveszi a dobozt*) Itt a csörgőd, mellyel együtt hozzám régen elhozott Syra.

(*Atadja*) Vedd e kis dobozt, Halisca, (*Demipho házára mutat*) és ezen az ajtón kopogj! (*Halisca kopog, semmi válasz*)

Mondd, hogy én kérem, valaki bentről gyorsan jöjjön már ki!

ALCESIMARCHUS (*Kezében karddal kiront a házából*) Végy magadhoz, ó, Halál, barátokként jövök!

SELENIUM Nekünk végünk van, anyám!

ALCESIMARCHUS (*Mellkasának szegezi a kardot*)

Itt vagy balról döfjem át az oldalam?

MELAENIS (*Seleniumhoz*) Hát téged mi lelt?

SELENIUM Alcesimarchust nézd, wow, hogy kardozik! (*Rámutat*)

ALCESIMARCHUS (*Magában*) Mit csinálsz? Az időt húzod. Hagyd itt a fényt!

SELENIUM (*Melaenishez és Haliscához*) Segítsetek, meg ne ölje magát! (*Belekapaszknak Alcesimarchusba, Halisca elejti a dobozt*)

ALCESIMARCHUS (*Seleniumhoz*) Drágább vagy az életemnél, életem!

Azt, hogy életben maradjak most, eléred egymagad.

MELAENIS Nem gondolhatta komolyan.

ALCESIMARCHUS (*Melaenishez*) Nekem magához nincs közöm,

én magának már halott vagyok, és őt el nem engedem!

Basszus, fix, hogy énhozzám lesz már ragasztva teljesen. (*Bekiabál*) Merre vagytok, szolgálak? Zárjátok reteszre, riglire

be a házat azonnal! Beviszem. (*Beviszi Seleniumot*)

MELAENIS Magával vitte és bement.

Megyek utána befelé én is, a hírt éntőlem tudja meg,
hátha így akkor lenyugszik, és nem lesz már rám dühös.
(*Haliscával belép Alcesimarchus házába*)

IV. 1.

LAMPADIO Azt hiszem, hogy sose láttam még égetnivalóbb nénikét,
mint ez, aki képes letagadni, amit bevallott még előbb.
Itt az úrnőm. (*Észreveszi a nyitott dobozt*) Hát ez meg mi-csoda? Itt hever egy kis doboz,
benne egy csörgő, (*körülnéz*) az utcán meg nem látok senki mást.

Akkor jó fiú leszek, lehajolok és felveszem. (*Felveszi a dobozt*)

PHANOSTRATA (*Demipho ajtajában állva*) Mi a helyzet, Lampadio?

LAMPADIO Ez a kis doboz nem tőlünk való? (*Átadja*)

Innen vettem fel, a kapunk előtt hevert.

PHANOSTRATA A néniről mit tudsz mondani?

LAMPADIO Hogy nagy franc, a földön nála nincs nagyobb!

Mindent tagad, amit pedig az előbb még bevallott nekem. Basszus, rajtam aztán nem röhög, akkor már inkább a vég

jöjjön, akárhogy is!

PHANOSTRATA (*Belenéz a dobozba*) Könyörögve kérlek titeket, istenek!

LAMPADIO Mit könyörög?

PHANOSTRATA Segítetek rajtunk!

LAMPADIO Miért, mi van már megint?

PHANOSTRATA (*Kiveszi a csörgőt*) Ez itt pont ugyanaz a csörgő, amellyel rég kitetted a lányomat.

LAMPADIO Hát persze, ezért is hajoltam le érte.

PHANOSTRATA Tényleg az!

LAMPADIO Nem bír leállni.

PHANOSTRATA Ez az!

LAMPADIO Ha más

nő mondana ilyet nekem, én azt mondanám, hogy matt-részeg.

PHANOSTRATA Esküszöm, hogy így igaz!

LAMPADIO De honnan a görcsből került volna ide?

Melyik isten hajította volna ide épp a bejáratunk elé szinte készakarva, éppen jókor?

PHANOSTRATA Szent Remény, segíts nekünk, te pedig vigyázz erre! (*Behúzódnak a kapuba, Lampadio átveszi a dobozt és a szoknyája alá csúsztatja*)

IV. 2.

HALISCA (*Kilép Alcesimarchus házából*) Nekem annyi, ha nem jön az égi segítség, nincs hova fordulnom!

Túl laza voltam, most főhet a fejem.

Azon parázok, hogy az úrnőm nekem esik,

ha rájön, milyen béna voltam:

kezemben tartottam a dobozt, ennél a háznál

kaptam, de gőzöm sincs, hol van, hacsak nem... (*Lenéz a földre*)

szerintem leejtettem itten.

(*A közönséghez*) Kedves nézők, szóljatok, ha láttátok, ki cipelte el innen, vagy ki emelte fel, és hova indult!

(*Szünet*) Nem ér semmit, ha őket faggatom és nyaggatom:

ha egy nő van bajban, ezek csak röhögnek a markukba.

(*A földet vizsgálva végigmegy a színpadon*) Inkább megpróbálok kiolvasni a nyomokból, mi történt.

Ha itt senki nem járt utánam,

a doboz előttem heverne. (*Megtorpan*) Ez itt meg mi? Végem!

Basszuskulcs, végem! Pánikrohamom lesz, érzem! Már szédülök is, remeg a kezem, levegőt is alig kapok!

Sehol sincs, sehol sem vagyok már, nekem ez jól betett!

Hú, de káromkodhatnékom van! Azt a büdös kurva életbe, de mondanék egy cifrát!

Csak kár, hogy szolgáló létemre engem, mint a picca, úgy megneveltek. Jó, semmi baj.

Azért csak tovább nézelődök.

Elsápadok odabent, odakint remegek,

mindegyik irányból rám tör a félelem,

a szegény embert még az ág is húzza.

Akárhol van is most, örülhetnek neki,

de hiszen ez másnak semmit sem ér, nekem meg, mint a Kentucky Fried Chickenből a borjúmáj, úgy hiányzik.

Az időmet pazarlom ezzel.

(*Fel-alá járkál*) Halisca, koncentrálj, bővöld a földet,

nyomolvass, szaglássz, navigáld magadat!

LAMPADIO (*Phanostratához, sűgva*) Úrnőm!

PHANOSTRATA Hümm. Mi van?

LAMPADIO Ő az.

PHANOSTRATA Hogy ki?

LAMPADIO A doboz elvesztője.

PHANOSTRATA Hát már miért lenne ő az?

LAMPADIO Hát már mer' ott keres, ahol én megtaláltam.

PHANOSTRATA Nahát, biztosan: oda mutat, ahonnan lehullott, világos.

HALISCA De ez elgyalogolt ide, itt meg a porban

kiveszem a cipője nyomát. Követem.

De valaki mással cövekelt le emitt.

Úgy nézem, sok a lábnyom.

De tovább nem lépegetett, állt, majd innen idáig

elment. Itt összetalálkoztak.

Tuti, hogy ketten voltak. Mint a Micimackóban a menyét, aki magával hozta a menyét. Hoppáré!

Egy ember lábnyoma! Mondjuk, ez elég nyilvánvaló.

De ez errefelé indult. Nézem már, erről erre haladt. De tovább nem ment.

Vesztett fejsze nyele! A doboznak és nekem is annyi!

Visszamegyek inkább. (*Alcesimarchus háza felé indul*)

PHANOSTRATA (*Rákiált*) Te nő, várj! Valaki innen látni kíván.

HALISCA Ki hív?

LAMPADIO (*Előlép*) Egy jóraivaló asszony meg egy pimasz pasas szól.

HALISCA Egy jóraivaló asszony meg egy pimasz pasas! De jobban

tudja az, aki hív, hogy mért, mint én, akit hívnak. Oda-nézek.

LAMPADIO Azt senki sem mondta még, hogy milyen ir-
datlanul idegesítő, hogy mindent elmondasz, amit meg is
csinálsz? Ezt csinálod: én most leülök. (*Leül*)

HALISCA Hallom, hogy sértegetnek.

LAMPADIO Hát beszarok.

HALISCA Esetleg nem láttad, hogy valaki errefelé emelt fel
egy kis dobozt csörgőkkel, amit én sajnos nem találok?

Mert mikor Alcesimarchushoz rohantunk, hogy ne dől-
jön

bele a kardjába, gondolom, hogy akkor eshetett ki.

LAMPADIO (*Phanostratának*) Na látja, figyeljünk!

HALISCA Nekem végem! Mit mondjak az úrnőnek?
Lelkemre kötötte, hogy jól vigyázzak rá, az édesszüleit
Selenium így majd

könnyebben megismeri: úrnőm vette őt magához,
s egy kurva adta át.

LAMPADIO (*Phanostratának*) Ez a mi sztorink, amit mesél
most,

tudhatja, hol a lánya, a viselkedéséből ítélve.

HALISCA Az anyjának s az apjának szeretné visszaadni.

Könyörgöm, ember, máshol jársz, miközben itt beszélek!

LAMPADIO Száz százalékig itt vagyok, szájtátva hallga-
tom, de

beszéded közben úrnőm kérdésére is feleltem.

Most visszatérek, hogyha kell, hát rendelkez velem te.

Mi után kutattál?

HALISCA Ember, asszony, jó napot kívánok!

PHANOSTRATA Mi is neked! De mi után kutatasz itt?

HALISCA Nyomolvasok most,

hogy merre vitték azt a...

LAMPADIO De mit? Mi volt az?

HALISCA Ami másnak bajt okoz, s bánatot az egész csa-
ládnak.

LAMPADIO (*Phanostratához*) Megéri a pénzét ez a lány, és
ravasz is.

PHANOSTRATA Úgy látom én is.

LAMPADIO Egy rusnya, kártevő rovar utánoz.

PHANOSTRATA Ugyan mifélet?

LAMPADIO A hernyót, mely magát szőlőlevéllel körbe-
vonja,

ő pont ilyen körülményes, ahogyan velünk beszélget.

(*Haliscához*) Mi után kutatasz itt?

HALISCA Lába kélt innét egy kis
doboznak.

LAMPADIO Kellett behoznod a színpadra!

HALISCA Nem olyan óriási zsákmány.

LAMPADIO Na, még jó, hogy nincs belegyömöszölve egy
kupacnyi szolgál!

PHANOSTRATA Hadd mondja már!

LAMPADIO Hát felőlem aztán mondja.

PHANOSTRATA (*Haliscához*) Mondd, mi volt a belsejé-
ben?

HALISCA Egyetlen csörgő.

LAMPADIO Valaki biztosan rávágja, hol van.

HALISCA És valaki biztos meghálálja, ha megmutatja, hol
van.

LAMPADIO Az illető jutalmat vár.

HALISCA Viszont az illető nő,
aki elveszítette a kis dobozt, azt mondja, nem tud adni.

LAMPADIO De az illető segítséget kér inkább, nem pedig
pénzt.

HALISCA De az illető nő még segítséget sem adhat in-
gyen.

PHANOSTRATA Pont jó időben, jó helyen beszélsz. Eláru-
lom, hogy

a kis doboz nálunk van.

HALISCA Hála az égnek! Merre van most?

PHANOSTRATA Sértetlenül, Lampadio, a dobozt! (*Lampa-
dio elkezdi keresni a szoknyája alatt*) Viszont egy fontos
ügyemet megbeszelném

veled, ha ketten összefognánk...

LAMPADIO Ó bazmeg.

PHANOSTRATA Mi az?

LAMPADIO Hát ez. (*Lampadio egy összetört dobozt tart
feléjük*)

PHANOSTRATA Ó bazmeg.

HALISCA Ó bazmeg.

LAMPADIO Ráültem az imént.

PHANOSTRATA Ó bazmeg.

HALISCA Ó bazmeg.

LAMPADIO Hát ja, ó bazmeg.

HALISCA És a csörgő, az legalább?

LAMPADIO Annak semmi baja!

PHANOSTRATA Hála az isteneknek! Na, de ide figyelj,
megmentőm lehetnél.

HALISCA Miről van szó? Ki maga?

PHANOSTRATA Én vagyok a lánynak az
édesanyja,
akié ez volt rég.

HALISCA (*Demipho házára mutat*) Akkor itt lakik?

PHANOSTRATA Egy jós szólt belőled.

De hagyd a köntörfalazást már, te lány, figyelj:

a csörgő hogy került hozzád, mondd el szépen!

HALISCA Ez mindig ott volt az úrnőm lányánál.

LAMPADIO Hazudsz! Az én úrnőmnél volt mindig, nem a
tiédnél!

PHANOSTRATA Ne szólj bele!

LAMPADIO Hallgatok.

PHANOSTRATA (*Haliscához*) Beszélj tovább, te lány!

Hol van az a lány, aki hordta?

HALISCA (*Alcesimarchus házára mutat*) Itt él közel.

PHANOSTRATA A férjem vőjelöltje él itt, esküszöm!

LAMPADIO Maga se szóljon bele!

PHANOSTRATA (*Haliscához*) Folytasd hát a beszámolót.

Hány éves most?

HALISCA A tizenhetet töltötte be.

PHANOSTRATA Az én lányom az!

LAMPADIO Legalábbis kor szerint.

HALISCA Mi van?

PHANOSTRATA Akit kerestem, megtaláltam a lányomat!

LAMPADIO Khm. Én találtam meg a lányát.

PHANOSTRATA Meg is kapod a jutalmad, Lampadióm.

HALISCA Én is kérem a részemet.

LAMPADIO Én meg egy nagy korsó ambróziát! Persze,
még mit nem.

PHANOSTRATA Segítettél rátalálni, jutalomban részesülsz
te is.

LAMPADIO Jó, de kérem az ő részének a harmadát is, mert én vettem észre, hogy mit keres.

PHANOSTRATA Mindenki megkap mindent, ne aggódjatok.

HALISCA A ránk bízott titkot helyes megtartani, nehogy megbánja jótettét a jótevőnk.

Akit neveltünk, biztos magáé a lány, és vissza fogja adni majd őt, és ezért ment el hazulról. Őt kérdjék a többiről, kérem, mert én csak szolgáló vagyok.

PHANOSTRATA Jogos.

HALISCA Inkább övele legyenek majd ennyire rendesek, de kérem, adja vissza azt a kis dobozt!

PHANOSTRATA Mi legyen, Lampadio?

LAMPADIO Jogos megtartani, bár így összetörve...

PHANOSTRATA De megsajnáltam őt.

LAMPADIO Jó, akkor ez legyen: odaadom a kis dobozt, és menjen el vele.

PHANOSTRATA Rád hallgatok. (*Lampadio átadja a dobozt*) Hát tessék, fogd a kis dobozt, és menjünk be. Az úrnódet hogy szólíthatom?

HALISCA Melaenisnak.

PHANOSTRATA Jó, menj elől, utánad megyek. (*Belépnek Alcesimarchus házába*)

V. 1.

DEMIPHO Ez meg milyen már, hogy minden szembejövő arról magyaráz nekem, hogy lett egy lányom? Lampadio meg keresett engem a fórumon, azt mondják.

LAMPADIO (*Kilép Alcesimarchus házából*)

Uram, honnan jön?

DEMIPHO Az ülésről.

LAMPADIO De jó, közreműködéssel lett még egy gyermeke!

DEMIPHO Ne már, mások közreműködésével nekem nem kell gyerek!

De mi ez az egész?

LAMPADIO Menjen csak be gyorsan a szomszéd házba most, ott meg fogja majd ismerni a lányát. Bent van az asszony is. Igyekezzen!

DEMIPHO Nyilvánvalóan ez mindennél fontosabb. (*Belép Alcesimarchus házába*)

LAMPADIO Kedves nézők, itt a vége, fuss el vége, arra már ne várjatok, hogy ezek kijöjjenek, mert nem jön ki senki, ott járnak az ügyük végére bent. Majd ha végeztek, a jelmezt lehúzzák, és utána meg aki rászolgált, az verést kap, aki pedig nem, az ihat. Így hát, kedves nézők, tinektek hátra ez maradt: ősi szokás szerint komédiánk végén tapsoljatok!

Függöny.

Függöny fel, Lampadio előlép.

LAMPADIO Milyen kedves történet! Bent a házban megy az ünneplés, mindenki boldog. Nem is tudom, hogy mikor volt ennyire felszabadult, ennyire ténylegesen szabad bárki is ebben a házban. Mindig voltak problémák, apróságok, ez nem jó, az nem jó... De most, mintha egy pillanatra minden feloldódott volna. A szolgák együtt isznak a gazdáikkal, bőségesen jut mindenkinek mindenből... De valami furcsa. Valami az előbb megváltozott. Nem tudom. Én sem értem igazán, de Phanostrata... Phanostrata olyan, hogy mondjam... Egy pillanatra lefagyott. Ránézett Demiphóra és úgy maradt. A szeme, lehet csak túlgondolom, de egy pillanatra könnyezni láttam. Közben nevetett. Ez a legzavaróbb az egészben. Nevet mindenki. Mert hiszen ünnepet ülünk. Meg lett a lány... De a szeme...

Phanostrata fájdalmasan felsikít a házból.

LAMPADIO Donnerwetter! Mi folyik ott?

Egy láncfűrész hangja zúg fel, majd elindul Ramsteintől a Du hast című szám. Sikoltozások, csapkodások és a láncfűrész berregése hallatszódik. Az ajtón kilép Segítség.

SEGÍTSÉG Ráismert! Én meg hoztam neki fegyvert, ahogy ígértem! No, agyó! (*El*)

LAMPADIO Hát beteljesedik ez is.

Phanostrata kilép az ajtón láncfűrészszel a kezében, tetőtől talpig véresen.

LAMPADIO Úrnóm, mi történt?

PHANOSTRATA (*Mormolja*) Ha a vízbe vér folyik, az emléke megkopik!

LAMPADIO Ezt nem teljesen értem. A többiek?

PHANOSTRATA Ha a szájából vér szökik, az emléke megtörik!

LAMPADIO Könyörgök, ne vesszünk együtt. Nem érdemli meg a szolgál, hogy gazdájával haljon.

PHANOSTRATA (*Közélt Lampadio felé*) Új törvényt hozunk, Lampadióm, ahogy abban is, hogy az erőszakot ezentúl bosszú követ majd.

LAMPADIO Kérem, könyörögve kérem, ne!

Függöny le, láncfűrészberregés, kiáltás, majd néma csend.

TAKARÍTÓNŐ (*A színpad egyik sarkánál áll, elképedve nézi a jelenetet*) Ezt felmosni ki fogja? Majd a szentkúti szűzanya? Annál a modern Perzsák-rendezésnél már szóltam, még egy véres előadás, és én kiszállok, úgyhogy nesze, mossatok fel magatok után! (*Magában pufogva távozik*)

Vége.

Jegyzetek

- 1 *A doboz* 89–93 = *A hőzöngő katona* 104–108; *A doboz* 191–193 = *A hőzöngő katona* 99–101.
- 2 A rendelkezésünkre álló szöveganyagból a következő történetfűzés rekonstruálható Tordai Éva remek fordítása, szöveghez fűzött jegyzetei, nem utolsósorban pedig a római komédia műfajához pontosan illő, a komédia elé illesztett, „Cselekmény” (*Argumentum*) című tartalmi összefoglalója alapján: görög földön, a Peloponnészosz félsziget északkeleti részén, a Korinthusi-öböl partján fekvő Sikyón (*lat.* Sicyon) városában játszódik a történet. Sok évvel ezelőtt ide látogatott ügyeit intézni egy lémnosi fiatalember, Demipho, s egy átmulatott éjszaka után, részegen megerőszakolt egy lányt, Phanostratát, majd rögtön ezután hazautazott Lémnosra. Phanostrata teherbe esett, s amikor megszülte kislányát, Seleniumot, kénytelen volt a csecsemőt sorsára hagyni. Csakhogy a szolgál, Lampadio, akire kislányát bízta, nem ölte meg a gyermeket, csak kitette – s mellé odatett egy kis dobozt, egy ládikát (*cistella*), benne egy csörgővel mint felismerési jellel, hátha majd ennek segítségével bizonyítani lehet a kislány származását. Egy kerítőnő, Syra találta meg a csecsemőt, és odaadta egy barátnőjének, Melae-nisnak, aki mint sajátját nevelte fel a kislányt. Sok évvel később Selenium és Gymnasium – az utóbbi Syra kényszerűségből kurtizánná lett lánya – bizalmas barátnők lettek. Amikor Selenium szerelmes lett egy helybéli fiatalemberbe, Alcesimarchusba, s együtt élve vele már az esküvőre készültek, a lány minden örömét és bánatát Gymnasiummal osztotta meg. A fiatalok boldogságának Alcesimarchus apja áll az útjába, mivel nem akarja, hogy fia egy rangján aluli lányt vegyen feleségül. Arra akarja kényszeríteni Alcesimarchust, hogy egy előkelő családból származó lányt, a lémnosi Demipho lányát vegye feleségül. Ugyanis időközben Demipho – aki persze nem tudja, hogy a sok évvel korábban Sicyonban megerőszakolt lánytól gyermeke született – Lémnoson megnősült, született egy lánya, akit most szeretne hozzáadni a sicyoni Alcesimarchushoz. Demipho lémnosi felesége meghalt, s ő özvegyen Sicyon-ba költözött, ahol ismét megnősült. A véletlen úgy hozta, hogy éppen az általa egykor megerőszakolt lányba, Phanostratába szeretett bele, s vette el feleségül. Phanostrata és Demipho tisztázták a múltban történeteket, s immár együttes erővel szeretnék megtalálni közös gyermeküket. Ehhez szolgálják, Lampadio és Halisca segítségét veszik igénybe, s számos akadály legyőzése után végre tisztázódik Selenium származása, s a lányt nevelőanyja, a jószívű Melaenis vezeti vissza igazi szülei házába. A szerelmesek házassága elől is elhárult minden akadály, a komédia Selenium és Alcesimarchus esküvőjével zárul.
- 3 Lásd például *A hőzöngő katona* csetlő-botló ifjú szerelmesét, Hájóvontághot, vagy a megerőszakolt lány és az erőszaktevő későbbi egymásra találásának motívumát *A bögrében* (*Aulularia*), vagy például a *Perzsa* (*Persa*) jószívű, gondoskodó kerítőnőjét.